

PETER MAY

Thriller temný a děsivý jako bouřlivé skotské moře za zimní noci.

THE DAILY RECORD

SKÁLA

KRIMIROMÁNHOŠT

Peter May
Skála

PETER MAY SKÁLA

Brno 2013

LEWIS Series Volume I — THE BLACKHOUSE

First published under the title “L'île des chasseurs d'oiseaux”

Copyright © Editions du Rouergue, 2009

Published by arrangement with Lester Literary Agency

Translation © Linda Kaprová, 2013

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2013 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7294-910-6 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7294-911-3 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7294-912-0 (Formát PDF pro čtečky)

ISBN 978-80-7294-913-7 (Formát MobiPocket)

VÝSLOVNOST

Níže je uveden základní přehled výslovnosti některých gael-
ských osobních jmen, místních názvů a slov, která se v knize
vyskytují.

An Sgeir <i>an sker</i>	Eilidh <i>eili</i>	Niseach <i>nyš ch</i>
Beag <i>bek</i>	Fionnlagh <i>fjúlak</i>	Ruadh <i>ruak</i>
Ceit <i>keicht</i>	gaelština <i>galština</i>	Seonaidh <i>šony</i>
Coinneach <i>koňoch</i>	Iain <i>iaiň</i>	Seoras <i>šór s</i>
Dubh <i>du</i>	Mairead <i>maired</i>	Sine <i>šín</i>
Eachan <i>echan</i>	Mamaidh <i>mami</i>	slàinte mhath <i>slánč va</i>
Eilean <i>el n</i>	Marsaili <i>marš li</i>	Uilleam <i>uliam</i>

Machair (čti *macher*) je gaelský termín pro úrodnou písčitou
půdu v pobřežních oblastech ostrovů Vnějších Hebrid. Do
angličtiny toto slovo přešlo v důsledku mezinárodního zne-
pokojení, které vyvolal problém „eroze machairu“. Značná
část machairu postupně mizí působením moře.

Toť kraj podoby ztracené,
jejž prostý zářit zřím.
Znám jeho cesty radostné,
kam už se nevrátím.

A. E. HOUSMAN

*„Vzpomínka na modré vrchy“,
báseň XL ze sbírky A Shropshire Lad*

Tri rudan a thig gun iarraidh:
an t-eagal, an t-eudach 's an gaol.
*(Tři věci, které přicházejí samy:
strach, láska a žárlivost.)*

GAELSKÉ PŘÍSLOVÍ

*Stephenovi,
se kterým jsem
po těch „cestách
radostných“
putoval.*

PROLOG

Jsou to ještě děti. Je jim šestnáct let. Alkohol jim dodává odvahy a blížící se den Páně je nutí ke spěchu. Pod rouškou temnoty hledají lásku a naleznou jen smrt.

Dnes výjimečně vane jen slabý vítr. A pro tentokrát je vlhý, jako dech na kůži, hladivý a svůdný. Hvězdy na srpnové obloze halí lehký opar, ale dorůstající měsíc vrhá své sinalé, bezkrevné světlo na ztvrdlý písek, který po sobě zanechal odliv. U břehu něžně dýchá moře a z fosforeskující pěny se po zlaté pláži rozlétávají stříbřité bubliny. Mladý pár pospíchá silničkou dolů z vesnice, v hlavě jim oběma pulzuje krev shodně s rytmem vln.

Po levé straně se měsíční světlo láme na hladině u maličkého přístavu. Ozývá se vrzání loděk napínajících lana a tlumené ťukání dřeva o dřevo, jak se lod'ky strkají o místo a rozpustile do sebe ve tmě žduchají.

Uilleam drží dívčiny ruce ve svých, cítí jejich zdráhavost. Ochutnal sladkost alkoholu v jejím dechu a rozeznal naléhavost v jejím polibku. Ví, že dnes se mu konečně poddá. Ale času je tak málo. Den Páně je už blízko. Příliš blízko. Zbývá půlhodina, kterou stihl odhalit chvatný pohled na hodinky, než nechali pouliční lampy za sebou.

Čeit dýchá rychle. Má strach. Ne ze sexu, ale z otce. Ví, že bude sedět u ohně a pozorovat rašelinové uhlíky, jak dohasínají

vstříc pŭlnoci — díky otcovĕ nacviĕenĕ přesnosti jsou dokonale načasované tak, aby vyhasly těsnĕ před nadcházejícím dnem odpoĕinku. Tĕměř cítí, jak se otcova netrpĕlivost pomalu rozhořívá v hnĕv spolu s tím, jak se hodiny protikávají k zítřku a ona se ještĕ nevrátila. Jak to, že se na tomto bohabojném ostrovĕ změnilo tak málo?

V hlavĕ se jí rojí myšlenky. Svádí boj o prostor s touhou, která se v ní pevnĕ usadila, a s alkoholem, který otupil její mladickou schopnost touze vzdorovat. Ještĕ před pár krátkými hodinami jim v hospodĕ připadalo, že sobotní večer se před nimi rozprostírá do věĕnosti. Ale čas nikdy neutíká tak rychle, jako když se ho nedostává. A teď už skoro vypršel.

Když proklouznou kolem stínu starĕ rybářské lodi naklonĕné ke stranĕ na oblázcích, kam nedosáhne moře, Ceit se v prsou vzedme panika i vášĕň. Skrz otevřenou polovinu betonové boudy v lodĕnici je v dálce vidĕt pláž, zarámovaná nezasklenými okny. Moře vypadá, jako by z něj vycházela záře, skoro jako by světĕlkovalo. Uilleam pustí její ruku a odsune dřevĕné dveře jen natolik, aby jimi mohli projít. Postrĕjí ji dovnitř. Je tu tma. Vzduch plní odpudivý pach nafty, slané vody a řas, žalostný parfĕm uspĕchanĕho pubertálního sexu. Nad nimi se temně rýsuje stín lodi umístĕné na vleku. Smĕrem k pobřeží se otevírají dvě obdĕlníková okna jako špehýrky.

Přítiskne jí ke zdi a ona okamžitĕ ucítí jeho ústa na svých. Jeho jazyk se protlačí skrz její rty. Rukama svírá její měkká ňadra. Bolí to, proto ho odstrĕjí. „Ne tak zhurta.“ Její dech se rozlĕhá tmou jako hřmění.

„Není čas.“ V jeho hlase slyší napĕtí. Napĕtí samce, v němž se prolíná chtíĕ a úzkost zároveň. Začíná si to rozmyšlet. Skuteĕně chce, aby její „poprvĕ“ vypadalo takhle? Pár vteřin oplzlostí chvatně odbytých ve tmĕ špinavĕ boudy?

„Ne.“ Odstrčí ho, poodejde a otočí se k oknu, vstříc závanu vzduchu. Když si pospíší, stihnou se vrátit ještě před půlnocí.

Ze stínů vypluje temný obrys. Ceit ho spatří téměř ve stejném okamžiku, kdy se ho dotkne. Je měkký, studený a těžký. Unikne jí bezděčný výkřik.

„Prosím tě, Ceit!“ Uilleam jde za ní. Ke chťiči a úzkosti se nyní přidala i frustrace. Nohy mu podklouznou, jako kdyby vstoupil přímo na led. Dopadne tvrdě na loket a do paže mu vystřelí bolest. „Do prdele!“ Na podlaze je rozlitá nafta. Cítí, jak mu prosákla sedem kalhot. Má ji na ruku. Bez přemýšlení najde v kapse zapalovač. Není tu skoro vidět, sakra. Přesně ve chvíli, kdy palcem otočí kolečkem zapalovače a jiskra přeskočí v plamínek, si uvědomí, že je v bezprostředním nebezpečí, že se změní v lidskou pochodeň. Jenže už je pozdě. Světlo ve tmě je náhlé a oslňující. Připravuje se na nejhorší. Ale žádné vznícení naftových výparů nenásleduje. Žádný šlehající plamen. Jen výjev tak hluboce šokující, že ho jeho mysl nejprve nedokáže pojmout.

Na stropních trámech se houpá člověk. Roztřepené, oranžové plastové lano mu vyklání hlavu do nepřírozeného úhlu. Muž je mohutný, úplně nahý a z prsou a hýždí mu stékají záhyby modrobílé kůže jako o dvě čísla větší oblek. Mezi nohama mu z jakéhosi rozšklebeného úsměvu, který napříč rozevírá břicho, visí smyčky něčeho hladkého a lesklého. Plamen zapalovače roztančí mužův stín po poškrábaných stěnách pokrytých graffiti, jako by duchové vítali nově příchozího. Za ním Uilleam vidí Ceitinu tvář. Bledou, s temnými očima, zka-menělou děsem. Na vteřinu ho napadne absurdní myšlenka, že nafta rozlitá kolem je určená pro zemědělce a načerveno ji obarvila daňová správa, aby tím označila, že je osvobozená od daně — než pochopí, že je to krev. Lepkává a hustá. A že mu už v nahnědlém odstínu zasychá na ruku.

PRVNÍ KAPITOLA

I

Bylo pozdě v noci, dusné parno, takové, co přichází jen v době Edinburského festivalu. Fin se dokázal soustředit jen s obtížemi. Temnota jeho malé pracovny ho svírala jako obrovské černé, hebké ruce, které ho tiskly do židle. Kruh světla z lampy na stole ho pálil do očí, přitahoval ho k sobě jako můru a oslňoval ho, takže jen těžko zaostřoval na poznámky. Do toho poklidu tiše bzučel počítač a Fin periferním viděním vnímal blikání monitoru. Už dávno měl být v posteli, ale nutně potřeboval dokončit svou esej. Dálkové studium mu poskytovalo jedinou možnost úniku a on ho tak zbytečně prodlužoval. Z hlouposti.

Ve dveřích za zády zaslechl pohyb a zlostně se otočil. Čekal, že spatří Monu. Svou výtku však už nevyslovil. Místo toho se před ním k jeho naprostému úžasu objevil muž, vysoký tak, že se v pracovně nemohl napřímit. Hlavu skláněl k rameni, aby se neudeřil o strop. Ten byl sice poměrně nízký, ale muž měřil určitě aspoň dva metry čtyřicet. Měl velice dlouhé nohy a tmavé nohavice vytvářely záhyby kolem vysokých černých bot. Kostkovanou košili si zastrčil za opasek a přes ni si oblékl rozepnutou větrovku s kapucí visící z vyhrnutého límce. Ruce mu plandaly podél boků a z příliš krátkých rukávů trčely ohromné dlaně. Fin by mu hádal kolem šedesáti. Vrásčitý, truchlivý obličej s temnými, prázdnými očima. Dlouhé,

stříbřitě šedé mastné vlasy mu padaly přes uši. Mlčel. Stál, zíral na Fina a lampa na stole vykreslovala v jeho kamenných rysech hluboké stíny. Co tu pro všechno na světě pohledává? Každíčkový chloupek na zátylku a rukou se Finovi naježil a on cítil, jak ho obemyká strach a svírá ho ve svých drápech.

A pak kdesi v dálce zaslechl svůj vlastní hlas, jako když dítě kvílí do tmy. „Divný chlá-áp...“ Muž na něj civěl dál. „Stojí tu divný chlá-áp...“

„Co se děje, Fine?“ ozval se Monin hlas. Vyděšeně mu třásla ramenem.

A ještě když otevřel oči a spatřil její vystrašený obličej, zmatený a rozespale oteklý, slyšel sám sebe kvílet: „Divný chlá-áp...“

„Co se ti proboha stalo?“

Odvrátil se na záda a zhluboka dýchal, aby se vzpamatoval. Srdce mu bilo o závod. „Byl to jen sen. Zlý sen.“ Avšak vzpomínka na člověka v jeho pracovně byla ještě stále živá, jako noční můra z dětství. Pohlédl na budík na nočním stolku. Digitální displej ukazoval sedm minut po čtvrté. Pokusil se polknout, ale ústa měl vyschlá. Věděl, že už neusne.

„Vyděsil jsi mě málem k smrti.“

„Promiň.“ Odhrnul příkrývku a posadil se na okraj postele. Zavřel oči a promnul si obličej, ale muž tu byl pořád, vypálený na sítnici. Vstal.

„Kam jdeš?“

„Na záchod.“ Tiše přešel po koberci a otevřel dveře do haly. Zaléval ji měsíční svit geometricky rozdělený stínem, který vrhala napodobenina georgiánského okna. V půli cesty prošel kolem otevřených dveří do pracovny. Uvnitř byla černočerná tma a Fin se zachvěl při pomyšlení na vysokého muže, který pronikl do jeho snu. Obraz v jeho mysli zůstával tak zřetelný a výrazný. Jeho přítomnost pociťoval s neobyčejnou intenzitou. U dveří do koupelny se zarazil, jako už téměř čtyři

týdny každou noc. Oči upíral k pokoji na konci haly. Dveře byly pootevřené, měsíční světlo omývalo prostor za nimi. Závěsy, které měly být zatažené, ale nebyly. Místnost ukrývala jen strašlivou prázdnotu. Fin se zarmouceně odvrátil. Na čele mu vyrazil studený pot.

Zvuk moči dopadající se šploucháním do vody naplnil koupelnu uklidňující všedností. Deprese přicházela vždy spolu s tichem. Ale dnes v noci se ona obvyklá prázdnota zaplnila. Obraz muže ve větrovce vytěsnil veškeré ostatní myšlenky jako kukačka v cizím hnízdě. Fin se sám sebe ptal, jestli ho zná, jestli v podlouhlém obličejí a prořídých vlasech není něco povědomého. A najednou si vzpomněl, jak Mona policii popsala toho muže v autě. Připadalo jí, že měl větrovku. Kolem šedesáti. Dlouhé, šedé mastné vlasy.

II

Nasedl do autobusu do města a sledoval, jak za oknem defilují domy z šedého kamene podobné blikajícím políčkům nudného černobílého filmu. Mohl si vzít auto, ale Edinburgh nebyl zrovna město, kterým by se člověk projížděl rád. Než dojel na Princes Street, mraky se protrhaly a slunce ve vlnách zalévalo zeleň zahrad pod hradem. Kolem pouličních polykačů ohně a žonglérů se srotil dav festivalových diváků. Na schodišti ke galerii hrála jazzová kapela. Fin vystoupil u nádraží Waverley a přes North Bridge a South Bridge se vydal na jih ke starému městu, šel kolem univerzity, načež se obrátil na východ do stínu skalních stěn Salisbury Crags. Sluneční paprsky dopadaly šikmo na prudký zelený svah šplhající k útesům, které dominovaly horizontu nad budovou hlavního ústředí edinburské policie.

Známé obličejí na chodbě v patře mu pokyvovaly na pozdrav. Kdosi mu položil ruku na paži se slovy: „Upřímnou soustrast, Fine.“ Jen přikývl.

Ředitel kriminální služby Black sotva vzhlédl od svých papírů a mávl rukou k židli na opačné straně pracovního stolu. V obličejí s nezdravě bledou pletí byl pohublý a prsty zažloutlými od nikotinu listoval lejstry. Když konečně upřel pohled na Fina, skrývalo se v něm cosi jestřábiho. „Jak pokračuje vaše dálkové studium?“

Fin pokrčil rameny. „Normálně.“

„Ani jsem se vás nezeptal, proč jste studia kdysi nedokončil. Glasgow, že ano?“

Fin přikývl. „Protože jsem byl mladý, pane řediteli. A hloupý.“

„Proč jste se dal k policii?“

„Tak se to tehdy řešilo, když sem člověk přišel z ostrovů a byl bez práce a bez vzdělání.“

„Takže jste měl u policie nějaké známé?“

„Ano, pár.“

Black si ho zamyšleně prohlížel. „Jste dobrý polda, Fine. Ale to vy nechcete, že?“

„Je to můj život.“

„Nikoli. Býval. Až do toho okamžiku před měsícem. A to, co se stalo... ano, byla to tragédie. Ale život jde dál a my s ním. Všem nám bylo jasné, že váš smutek potřebuje čas. Bůh ví, že v téhle branži člověk vidí dost smrti na to, aby vás chápal.“

Fin na něj znechuceně pohlédl. „Nemáte ponětí, co to znamená ztratit dítě.“

„Nemám.“ V Blackově hlase nebyla ani stopa účasti. „Ale přišel jsem o lidi, kteří mi byli blízcí, a vím, že se s tím člověk vyrovnat prostě musí.“ Sepjal před sebou ruce jako při modlitbě. „Neustále se k tomu vracet, víte, to je nezdravé, Fine. Patologické.“ Našpulil rty. „Takže je načase, abyste se rozhodl, co se zbytkem svého života. A než k tomu rozhodnutí dospějete, chci — pokud tomu nebude bránit nějaký závažný zdravotní důvod —, abyste se vrátil do práce.“

Tlak na to, aby Fin začal opět pracovat, silil. Ze strany Mony, v podobě telefonátů kolegů, rad přátel. A on mu odolával, protože neměl ani tušení, jak být zase tím, kým byl před nehodou.

„Kdy?“

„Hned. Dnes.“

To Fina šokovalo. Zavrtěl hlavou. „Potřebuji čas.“

„Už jste ho dostal dost, Fine. Buď se vraťte, nebo dejte výpověď.“ Black na odpověď nečekal. Natáhl se přes stůl, z neúhledného štosu sebral papírové desky a přisunul je k Finovi. „Asi si vzpomínáte na tu květnovou vraždu z Leith Walk?“

„Ano.“ Složku ale Fin neotevřel. Nemusel. Až příliš dobře si vybavoval nahé tělo visící na stromě mezi opršelým kostelem letničního hnutí a bankou. Na zdi kostela stál nápis: „Ježíš je spása“. A Fin si vzpomínal, že mu to připadalo jako reklama na sousední banku a jak si říkal, že by tam správně mělo stát: „Ježíš je spokojeným klientem Bank of Scotland“.

„Máme tu další,“ dodal Black. „Stejný způsob provedení.“

„Kde?“

„Na severu. Severní okrsek. Objevilo se to v systému HOLMES. Ostatně to HOLMES měl ten báječný nápad, abyste případ převzal vy.“ Mrkl svými dlouhými řasami a vrhl na Fina pohled, ve kterém se zračila skepse. „Mluvíte ještě tím jazykem, vidíte?“

Fina to překvapilo. „Myslíte gaelštinu? Tou jsem nepromluvil od doby, co jsem odešel z ostrova Lewis.“

„Tak to abyste si ji začal osvěžovat. Oběť pochází z vaší rodné vesnice.“

„Z Crobostu?“ zeptal se Fin ohromeně.

„O pár let starší než vy. Jmenuje se...“ Zapátral na papíru před sebou. „...Macritchie. Angus Macritchie. Znáte ho?“

Fin přikývl.

III

Sluneční paprsky pronikající oknem do obývacího pokoje jako by jim vyčítaly jejich zármutek. V nehybném vzduchu visely částičky prachu polapené světlem. Z ulice slyšeli, jak si děti hrají s míčem. Jen před pár týdny mezi nimi mohl být i Robbie. Tikání hodin na krbové římsě odměřovalo ticho, které tu mezi nimi panovalo. Moniny oči byly zarudlé, vyschlé slzy teď vystřídal vztek.

„Nechci, abys jezdil.“ Ta slova už se v jejich hádce opakovala jako refrén.

„Ještě ráno jsi chtěla, abych se vrátil do práce.“

„To jsem ale chtěla, aby ses pak zase vrátil domů. Nechci, abys mě tu nechal celé týdny samotnou.“ Dlouze a roztřeseně se nadechla. „S mými vzpomínkami. S... s...“

Možná by nikdy nenalezla slova, aby větu dokončila, kdyby to Fin neudělal za ni. „S tvým pocitem viny?“ Nikdy neřekl, že ji obviňuje. Ale bylo to tak. I když se to v hloubi duše snažil potlačit. Vrhla na něj pohled naplněný takovou bolestí, že toho okamžitě litoval. „Stejně je to jen na pár dní,“ dodal. Rukama si prohrábl své kudrnaté blond vlasy. „To si vážně myslíš, že se mi chce? Osmnáct let jsem se tomu vyhýbal.“

„A teď po té příležitosti skočíš. Po příležitosti uniknout. Utéct ode mě.“

„Prosím tě, nebuď směšná.“ Ale věděl, že Mona má pravdu. Věděl také, že nechce utéct jen od ní. Šlo o všechno dohromady. O návrat tam, kde život kdysi vypadal jednoduše. O návrat do dětství, do lůna. Zapomenout na to, že se tomuto kroku většinu svého dospělého života vyhýbal, bylo najednou tak jednoduché. Zapomenout, že se mu v pubertě jednalo jen o to, aby se odtamtud dostal.

A vzpomínal si, jak snadné bylo oženit se s Monou. Ze všech možných nesprávných důvodů. Aby nebyl sám. Aby měl vý-

mluvu, proč se nevrátit. Za těch čtrnáct let však dosáhli jen jakéhosi vzájemného přizpůsobení. Prostoru, který jeden druhému ve svém životě vyhradili. Prostoru, který společně obývali, ale nikdy zcela nesdíleli. Byli přáteli. Vládla mezi nimi upřímná vřelost. Ale pochyboval, že to kdy byla láska. Opravdová láska. Jako spousta jiných lidí se v životě spokojili s kompromisem. Robbie je spojoval. Ale Robbie už tu nebyl.

„Máš vůbec ponětí, co ty poslední týdny prožívám?“ zeptala se Mona.

„Řekl bych, že ano.“

Zavrtěla hlavou. „Ne. Ty jsi nemusel každou minutu bdění strávit s někým, jehož mlčení přímo křičí výčitkami. Vím, že si myslíš, že to byla moje vina, Fine.“

„To jsem nikdy neřekl.“

„Nebylo třeba. Ale něco ti povím. Můžeš mě vinit, jak chceš, ale já sama sebe obviňuju desetkrát víc. I já jsem někoho ztratila, Fine. Byl to i můj syn.“ Moně opět vytryskly slzy a pálily ji v očích.

Fin nedokázal nic říct.

„Nechci, abys jezdil,“ vrátila se ke svému refrénu Mona.

„Nemám jinou možnost.“

„Ovšemže máš jinou možnost. Vždycky máš možnost. Celé týdny jsi volil možnost nejít do práce. Teď se můžeš rozhodnout, že na ostrov nepojedeš. Prostě jim řekni ne.“

„Nemůžu.“

„Fine, jestli do toho letadla zítra nastoupíš...“ Čekal ultimátum, zatímco ona sbírala odvalu ho vyslovit. Ale nepřicházelo.

„Co, Mono? Co bude, když do toho letadla zítra nastoupím?“ Provokoval ji, aby výhrůžku dořekla. Pak by za to mohla ona, a ne on.

Odvrátila se. Sála a kousala si spodní ret, až ucítila chuť krve.
„Zkrátka nečekej, že tu budu, až se vrátíš. To je vše.“

Dlouho se na ni díval. „Možná by to tak bylo nejlepší.“

Dvoumotorové sedmatřicetimístné letadlo se zachvělo ve větru, naklonilo se, aby obkroužilo záliv Loch a Tuath a připravilo se na přistání na krátké, větrem ošlehané ranveji stornowayského letiště. Když se vynořili z hustého, nízkého mraku, pohlédl Fin na břidlicové šedé moře, které se bělostně tříštilo o černou skálu vystupující z poloostrova Eye, o ten rozeklaný cípek pevniny, kterému se říká poloostrov Point. Spatřil známé obrazy vyryté do krajiny, podobné zákopům, které byly tak typické pro první světovou válku. Až na to, že tyto zákopy lidé nevyhloubili kvůli válce, nýbrž kvůli teplu. Stovky let těžby rašeliny zanechaly na nezměrných plochách jinak jednotvárných mokřadů charakteristické šrámy. Voda v zálivu pod Finem vypadala studeně a čeřil ji vítr, který nad ní vanul, aniž by mu cokoli překáželo. Fin na vítr zapomněl; na ty jeho neúnavné poryvy přicházející tři tisíce mil přes Atlantik. Tam, kde už neposkytoval svou ochranu stornowayský přístav, nerostly skoro žádné stromy.

Během hodinového letu se snažil nemyslet. Nepředstavovat si, jaké to bude, až se vrátí na ostrov, kde se narodil, a neprožívat znovu to strašlivé mlčení, které jeho odjezd z domova provázelo. Předchozí noc strávila Mona v Robbieho pokoji. Mezitím, co si balil, slyšel ji, jak pláče na opačném konci haly. Ráno odešel bez jediného slova, a když zavíral dveře, věděl, že je nezavírá jen za Monou, ale i za jednou kapitolou svého života — přál si, kéž by nikdy nebyla napsána.

Teď, při známém pohledu na hangáry z vlnitého plechu a nový terminál pro nákladní lodě, který se blyštěl v dálce, pocítil Fin příval emocí. Je to tak dávno... a on není připraven na proud vzpomínek, jehož nápor nyní málem neunesl.

DRUHÁ KAPITOLA

Slyšel jsem, jak lidé, kteří se narodili v padesátých letech, popisují své dětství v odstínech hnědé. Sépiový svět. Já vyrůstal v letech šedesátých a sedmdesátých a mé dětství bylo fialové.

Bydleli jsme v jednom z domů, kterým se říkalo bílé, asi půl míle za vesnicí Crobost. Patřili jsme k okresu Ness na nejzazším severním výběžku ostrova Lewis, nejsevernějšího ostrova skotského souostroví Vnější Hebridy. Bílé domy se stavěly ve dvacátých letech z kamene a vápence nebo betonových panelů a střecha se pokrývala břidlicí, vlnitým plechem nebo dehtovým papírem. Měly nahradit původní, takzvané černé domy, jejichž zdi byly postaveny nasucho z kamene a střecha byla došková. Černé domy sloužily lidem i zvířatům. V ohništi uprostřed kamenné podlahy v hlavní světnici ve dne v noci hořela rašelina. Domy neměly komíny, kouř odcházel jen otvorem ve střeše. To nebylo pochopitelně zrovna nejúčinnější a uvnitř bylo neustále zakouřeno. Krátké průměrné délce života se nebylo co divit.

Na naší zahradě, jen co by kamenem dohodil, stály ruiny černého domu, kde žili otcovi rodiče. Střecha chyběla a zdi už byly skoro zbořené, ale skvěle se tu hrálo na schovávanou.

Otec byl praktický člověk s hřívou hustých černých vlasů a jasně modrýma očima. S létem, kdy většinu dne trávil

venku, jeho kůže ztemněla jako dehet. Když jsem byl hodně malý, ještě než jsem začal chodit do školy, brával mě na lov pokladů na pobřeží. Tehdy jsem si to neuvědomoval, ale později jsem se dozvěděl, že byl nezaměstnaný. Rybářství zažívalo recesi a loď, na níž byl kapitánem, prodali za cenu šrotu. Takže měl spoustu času a při rozbřesku jsme už bývali na nohou a pročesávali pláže. Zkoumali jsme, co moře v noci vyplavilo na břeh. Dříví. Spousty dříví. Jednou mi vyprávěl, že ví o člověku, který si postavil celý dům jen ze dřeva, které přineslo moře. Otec zase z naplaveného dříví postavil velkou část našich podkrovních pokojů. Moře nám toho mnoho dalo. Hodně ale i vzalo. Většinou neuplynul ani měsíc, abychom se nedoslechli, že nějaký nebožák utonul. O nehodě na rybářské lodi. O někom, koho při koupání stáhl spodní proud. O pádu z útesů.

Z našich výprav jsme si přivlekli všechno možné. Lano, rybářskou síť, hliníkové bóje, které otec prodával potulným dráteníkům. Po bouři bývala žeň ještě bohatší. A právě po jedné takové průtrži jsme našli stosedmdesátilitrový sud. I když bouře už utichla, vítr si dál udržoval sílu vichřice a moře se pořád ještě vysoko vzdouvalo a zuřivě se vrhalo proti pobřeží. Nad námi se rychlostí šedesát mil za hodinu, možná i rychleji, míhaly cáry roztrhaných mračen. A mezi nimi slunce barvilo zemi zářivými, plujícími skvrnami zelené, fialové a hnědé.

Na sudu sice chyběl štítek, ale byl očividně plný a otec se po jeho nálezu zmocnilo nadšení. Na nás dva samotné byl příliš těžký, a navíc z poloviny našikmo vězel v písku. A tak otec zařídil příjezd traktoru s valníkem a pomoc několika mužských a už odpoledne jsme měli sud bezpečně složený v přístavku na záhumenku. Otcí nedalo moc práce ho otevřít a ukázalo se, že je plný barvy. Jasně fialové, lesklé barvy. A to

byl právě důvod, proč pak každé dveře v domě, každá almar a polička, okenní rám a podlahové prkno byly fialové. Po všechny ty roky, co jsem tam prožil.

Matka byla půvabná žena s prstýnky světlých kudrn, které si sčesávala do ohonu. Měla bledou, pihovatou pleť a hluboké hnědé oči, a co si pamatuji, nikdy se nelíčila. Byla mírné a veselé povahy, ale také výbušné, když ji člověk rozčílil. Starala se o náš malý pozemek. Čítal sotva šest akrů a jeho úzký pruh sahál od domu až k pobřeží. Tvořil ho úrodný machair, vhodný pro pastvu pro ovce, ze kterých v podobě vládních dotací plynul největší příjem. Matka tu pěstovala i brambory, tuřín a obilí a také trávu na seno a siláž. Do paměti se mi vryl obrázek, jak sedí na traktoru v modrých montérkách a černých gumácích a sebevědomě se usmívá na fotografa z místního deníku, protože vyhrála jakousi cenu.

Než jsem měl jít k zápisu, otec dostal dobré místo v nové rafinerii v Arnish Pointu ve Stornoway a každý den se za časného rána s partou dalších mužů z vesnice vydával bílou dodávkou na dlouhou cestu do města. A tak úkol odvézt mě první den do školy naším starým prorezlým Fordem Anglia zůstal na mamince. Byl jsem z toho celý pryč. Můj nejlepší kamarád se jmenoval Artair Macinnes a do školy se těšil stejně jako já. Narodili jsme se jen měsíc od sebe a přízemní domek jeho rodičů sousedil s naším pozemkem. Proto jsme spolu v těch letech, než jsme začali chodit do školy, trávili spoustu času. Naši rodiče se ale nikdy zvláště nepřátelili. Snad v tom hrály roli i určité třídní rozdíly. Artairův otec byl učitel na crobostské základní škole. Vyučoval v posledních dvou ročnících matematiku a angličtinu.

Vzpomínám si na ten větrný zářijový den. Nízká oblaka narážela do země a drtila ji pod sebou. Ve vichru byl cítit přicházející déšť. Na sobě jsem měl hnědou větrovku s kapucí

a krátké kalhoty, o kterých jsem věděl, že jakmile navlhnou, začnou kousat. Černé holínky mi klapaly o lýtká a tuhou plátnou školní tašku s teniskami a obědem jsem si přehodil přes rameno. Nemohl jsem se dočkat, až vyrazíme.

Maminka právě couvala s fordem z dřevěné kůlny, která sloužila jako garáž, a vtom se hukotem větru prodralo zatroubení. Otočil jsem se a spatřil Artaira a jeho otce, jak zastavují v křiklavě oranžovém Hillmanu Avenger. Měli ho z druhé ruky, ale vypadal skoro jako nový a naše stará Anglia vedle něj působila jako úplná popelka. Pan Macinnes nechal motor běžet, vystoupil a šel něco probrat s maminkou. Za chvíli přišel ke mně, položil mi ruku na rameno a řekl, že mě do školy odveze on. Teprve když jsme se vzdalovali a já se otočil a spatřil maminku, jak mi mává, uvědomil jsem si, že jsem se s ní nerozloučil.

Dnes už vím, jaké to je, když dítě odchází poprvé do školy. Máte podivný pocit ztráty, nevratné změny. A podívám-li se na to zpětně, vím, že toto cítila i moje matka. Zračilo se jí to ve tváři, stejně jako lítost nad tím, že ten důležitý okamžik tak nějak propásla.

Crobostská škola stála v dolíku pod vsí, obrácená k severu směrem k Port of Ness, ve stínu kostela, který dominoval vesnici na kopci nad ní. Školu obklopovaly volné pastviny a v dálce bylo možné dohlédnout až k věži majáku na mysu Butt of Lewis. Některé dny bylo vidět přes průliv Minch až na pevninu, kde se daleko na horizontu téměř neznatelně rýsovaly vrcholky hor. Lidé vždycky říkali, že když je vidět pevnina, počasí se zkazí. A vždycky měli pravdu.

Do sedmi nižších tříd crobostské základní školy chodilo sto tři děti a do posledních dvou ročníků osmdesát osm. Toho dne jsem svou školní docházku zahájil společně s dalšími

jedenácti různolícími dětmi. Seděly jsme ve třídě ve dvou řadách po šesti lavicích za sebou.

Učila nás paní Mackayová, seschlá, šedovlasá dáma, která byla nejspíš o dost mladší, než na kolik vypadala. Mně ale přišla prastará. Paní Mackayová byla jemná, nicméně přísná osoba a někdy uměla být i jízlivá. Nejdříve se nás zeptala, zda je ve třídě někdo, kdo neumí anglicky. Samozřejmě jsem mluvenou angličtinu už slyšel, ale doma jsme používali pouze gaelštinu, a protože otec odmítal pořídit televizi, neměl jsem ponětí, co učitelka říká. Artair se s vědoucím úšklebkem přihlásil. Zasluchl jsem své jméno a všechny pohledy ve třídě se otočily na mě. Nebylo třeba kdovíjaké inteligence, abych si domyslel, co jí Artair řekl. Cítil jsem, jak mi do tváří stoupá ruměnc.

„No, Fionnlaghu,“ pronesla paní Mackayová gaelsky, „zdá se, že rodiče neměli dost rozumu na to, aby tě naučili anglicky, než půjdeš do školy.“ Mou bezprostřední reakcí byl hněv vůči matce a otci. Proč neumím anglicky? Copak nevědí, jak je tohle ponižující? „Aby ti to bylo jasné — v téhle třídě budeme mluvit pouze anglicky. Ne že by na gaelštině bylo něco špatného, ale prostě to tak bude. A brzy uvidíme, jak rychle se umíš učit.“ Nedokázal jsem odtrhnout zrak od lavice. „Pro začátek přeložíme do angličtiny tvé jméno. Víš, jak zní?“

S čímisi, co se blížilo vzdoru, jsem zvedl hlavu. „Finlay.“ To jsem věděl, protože mi tak říkali Artairovi rodiče.

„Výborně. A protože dnes začnu tím, že si sepíšu seznam žáků, můžeš mi povědět, jak se jmenuješ dál.“

„*Macleoid*.“ Použil jsem gaelskou výslovnost, což by anglickému uchu znělo jako něco na způsob *MacLodge*.

„*Macleod*,“ opravila mě. „*Finlay Macleod*.“ Načež přešla do angličtiny a procházela ostatní jména. *Macdonald*, *Macinnes*, *Macleane*, *Macritchie*, *Murray*, *Pickford*... Všichni se otočili na chlapce jménem *Pickford* a paní Mackayová k němu pronesla